

en waarin men, geheel afgescheiden van persoonlijke verhoudingen, niet te spoedig gereed moet zijn om zich eene opinie te vestigen.

Maar zeker kan men er niet over spreken onder den druk van de behandeling, die Dr. Kuyper mij aandoet, door welke Dr. Kuyper gedachtenwisseling tusschen hem en mij daarover afsnijdt.

In het postscriptum zegt Dr. Kuyper, dat er tot 1907 niets was, wat de aangename samenwerking tusschen hem en mij verstoorde. Dit bevestigt ten overvloede, dat inderdaad alles draait om dit éene punt, mijn beweerd, doch niet bestaan hebbend, opzet om het Kabinet-de Meester te doen vallen.

Misschien is het intusschen goed, dat ik hier in het voorbijgaan twee feiten aanstip, die nog duidelijker doen uitkomen, dat ik inderdaad nooit op eene constellatie als die van einde 1907 heb aangestuurd.

Het eerste feit betreft de Kabinets-formatie van 1901, waaromtrent Dr. Kuyper in een der driestarren heeft opgemerkt, dat ik, hoewel de „eerstgeroepene”, toen geweigerd heb in het Kabinet zitting te nemen. Daardoor is bij sommigen de indruk gewekt, alsof ik toen niet „naast” hem in het Kabinet wilde zitten. Zoo is het niet. Ik heb bedankt, louter om persoonlijke omstandigheden. Persoonlijke bezwaren had ik in 1908 ook, maar toen waren de eischen, die de loop van de crisis stelde, zoo dringend, dat ik *genoodzaakt* was over mijne persoonlijke bezwaren heen te stappen. Die noodzaak was er in 1901 niet, en ik was *niet* de „eerstgeroepene”.

Wel had Dr. Kuyper mij, toen de uitslag der verkiezingen bekend was, en vóórdat hem de Kabinetsformatie was opgedragen, ter loops gezegd, dat ik nu maar Minister van Financiën moest worden, en had ik hem daarop geantwoord, dat dit, naar het mij voorkwam, minder in mijne lijn lag, en dat ik in hooge mate betwijfelde of ik Minister moest worden, maar nadat hem opdracht tot Kabinetsformatie was gegeven, heeft hij mij, tot op het laatste oogenblik toe, er buiten gelaten. Hij heeft alles overlegd, ongetwijfeld met de heeren De Savornin Lohman en Schaepman,